

ความจำเป็นของพระสงฆ์ไทยกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ในปัจจุบัน*

THAI MONKS AND NECESSITY TO USE INFORMATION TECHNOLOGY AND
COMMUNICATION AT PRESENT

พระมหาสุพรเทพ เทวชโย, พระมหาณรงค์ ธมฺมเมธี, พระมหาทองเก็บ ญาณพล,
พระมานะ ถาวรธมฺโม, พระณัฐภาพ สุธีโร, พระมหาสมชาย ขนติสรโณ,
พระมหาธนกร ปริณญาชโย, พระครูสมุห์ชาคริต ปิยาภโม,
พระสมุห์ณัฐพลิชฐ์ ปณฺญาคโม, พระมหาณัฐพล ขนตยาภโม

Phramaha Supornthep Tawachayo, Phramaha Narong Dhammamedhee,
Phramaha Thongkeb yanapalo, Phra Mana Thavaradhammo,
Phra Nathapob Sutheero, Phramaha Somchai Khantisarano,
Pramaha Thanakorn Parinyachayo, Phrakhrusamu chakrit Piyagamo,
Phramaha Natthapon Khantayakhamo, Phrasamu Natphasit Panyakhamo

วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี

Wat Phra Dhammakaya, Pathum Thani Province

Corresponding Author E-mail: somchai.mal@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

ในยุคร่วมสมัยที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คนในทุกระดับของสังคม พระสงฆ์ไทย พบว่า ตนเองบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติที่มีจริยธรรมและนำทางสังคมที่เชื่อมโยงทางดิจิทัลมากขึ้น บทบาทที่จำเป็นของเทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่คำสอนทางพุทธศาสนา ส่งเสริมการสื่อสารโดยตรงระหว่างพระภิกษุและประชาชน การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมความพยายามด้านการศึกษาภายในชุมชนสงฆ์ไทย โดยการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือสื่อสารถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพระสงฆ์ไทยในการรักษาหลักจริยธรรม เผยแพร่คำสอนทางพระพุทธศาสนา และบริหารจัดการงานสงฆ์อย่างเชี่ยวชาญ เทคโนโลยีไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นช่องทางในการขยายขอบเขตการศึกษาและยกระดับประสบการณ์ทางจิตวิญญาณโดยรวมของพระภิกษุและประชาชนทั่วไปในสังคมไทยร่วมสมัยอีกด้วย

คำสำคัญ: พระสงฆ์ไทย; เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร; การใช้เทคโนโลยี

*Received February 5, 2024; Revised February 26, 2024; Accepted February 28, 2024

Abstract

In the contemporary era where information technology and communication reshape the lifestyles of people across all levels of society, Thai monks find themselves in the position to integrate technology to support their ethical practices and navigate a more digitally connected society. This article explored the imperative role of information technology in disseminating Buddhist teachings, fostering direct communication between monks and the public, managing resources efficiently and enhancing educational endeavors within the Thai monastic community. In conclusion, the incorporation of information technology and communication tools are essential for Thai monks to uphold ethical practices, disseminate Buddhist teachings, and manage their monastic affairs proficiently. This article sheds light on how technology is not merely a tool for efficient communication but also means to broaden educational horizons and enhance the overall spiritual experiences for both monks and the public in contemporary Thai society.

Keywords: Thai Monks; Information and Communication Technology; Use of Technology

บทนำ

พระพุทธศาสนาแพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้ ก็เพราะพระสาวกได้ช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถ้าขาดการเผยแผ่แล้ว พระพุทธศาสนาจักไม่แพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งหัวใจสำคัญของการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนาก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก ตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ 3 ประการ คือ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาตินี้) สัมปรายิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาติหน้า) และปรมาตถประโยชน์ (ประโยชน์อย่างยั่งยืน คือ พระนิพพาน) (พระณัฐพงษ์ สิริวิโส, 2554)

การเผยแผ่พุทธศาสนาปัจจุบันนั้น การสื่อสารมีความก้าวหน้าและสังคมมีความซับซ้อนและมีขนาดใหญ่มากขึ้น สังคมยุคก่อนเก่าถูกเชื่อมโยงด้วยระบบการสื่อสารหลายรูปแบบ การสื่อสารเป็นกระบวนการ (Process) ที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต สังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา จนอาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารเป็นฟันเฟืองของเครื่องจักรกลแห่งสังคมทำให้สังคมดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง (กิตติมา สุรสนธิ, 2544)

พระสงฆ์ต้องมีวิธีการและเทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสม อีกทั้งต้องเป็นกัลยาณมิตร มีความรู้พอเพียง เสียงดังกังวาน ปฏิภาณว่องไว จิตใจสะอาด มารยาทเรียบร้อย (องค์การเผยแผ่วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, 2553) เป็นผู้ปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยแล้วนำมาสั่งสอนแก่ประชาชน แม้ผู้ได้สดับฟังทราบเนื้อความและปฏิบัติตามก็ได้บรรลุประโยชน์สุขสมแก่ความปฏิบัติ โดยยึดถือเหล่าพระอริยสาวกผู้เผยแผ่หลักคำสอนเป็นแบบอย่างที่ดีตั้งที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

ในยุคสมัยปัจจุบัน สังคมได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา ในเกือบทุกสถานที่หรือการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์หลากหลายรูปแบบ ผ่านคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน ที่สามารถเข้าถึงผู้คนทุกระดับ และเป็นที่ยอมรับได้อย่างแพร่หลาย (พินิจ ลากธนานันท์ และแทนพันธ์ เสนะพันธ์ บัวใหม่, 2557)

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการเข้าสู่วัดและชุมชนกลายเป็นส่วนสำคัญของชีวิตประจำวันของพระสงฆ์ไทย ไม่เพียงแต่เพื่อการบริหารจัดการวัดเท่านั้น แต่ยังเป็นไปเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสอน และการสร้างสังคมที่ทันสมัย และเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความจำเป็นและสำคัญต่อการดำรงชีวิตสมณเพศของพระสงฆ์ไทยในสมัยปัจจุบัน โดยพระสงฆ์ซึ่งอยู่ในบวรพระพุทธศาสนาและอยู่ร่วมกันในสังคมก็จะได้รับผลกระทบ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่รวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง และประชาชนสามารถเข้าถึงรับรู้พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศได้ง่าย โดยจะเป็นการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ทุกที่ และทุกเวลา เนื้อหาธรรมะถูกต้อง ถูกใจ สมสมัยและได้ประโยชน์สำหรับผู้รับสาร มีการนำเสนอที่ตรงเป้า เข้าใจง่าย ตัวผู้สื่อสาระธรรมจำต้องเป็นผู้รู้ดี มีความชำนาญในการเผยแผ่และรูปแบบต้องมีความเชื่อมโยง และสัมพันธ์และดำเนินตามกระบวนการสื่อสารพุทธธรรม คือ รูปแบบต้องมีเจตนาการสื่อสารพุทธธรรม ต้องเด่นชัด รูปแบบต้องมีการสื่อสารพุทธธรรมต้องโดนใจ ตลอดจนถึง รูปแบบต้องมีเนื้อหาการสื่อสารพุทธธรรมต้องโดดเด่น และต้องมีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารพุทธธรรม (พระมหาณิตสิริวัฒนโน, 2558)

ประชาชนบางส่วนยังมองภาพพระสงฆ์ ที่ใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่น่าสงสัย อาจไม่ได้ใช้เพื่อกิจการทางพระพุทธศาสนาอย่างเดียว เนื่องจากไม่มีข้อบังคับและไม่มีการกำหนดขอบเขตหรือกฎระเบียบการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับพระสงฆ์สามเณร ซึ่งก่อให้เกิดความกังวลต่อความเสียหายในภาพลักษณ์ และกิจการพระพุทธศาสนา (พินิจ ลากธนานันท์ และแทนพันธ์ เสนะพันธ์ บัวใหม่, 2557)

บทความนี้จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แนวทางในการใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ และข้อดี ข้อเสีย อุปสรรค และโอกาสของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ ไอซีที มาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ Information and Communication Technology หรือ ICT โดยมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารข้อมูลและการสื่อสาร นับตั้งแต่การสร้าง การนำมาวิเคราะห์หรือประมวลผล การรับและส่งข้อมูล การจัดเก็บและการนำไปใช้งานใหม่ เทคโนโลยีเหล่านี้มักจะ หมายถึง คอมพิวเตอร์ซึ่งประกอบด้วยส่วนฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์และส่วนข้อมูล(Data) และระบบการสื่อสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ ระบบสื่อสารข้อมูล ดาวเทียมหรือเครื่องมือสื่อสารใด ๆ ที่มีสายและไร้สาย (Wireless) (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2545)

กุลวิตรา กังคานนท์ และสุชาดา ไชยรัตน์ (2545) ได้ให้คำจำกัดความของไอซีทีว่า ไอซีทีหรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ การผสมผสานเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับระบบสื่อสารโทรคมนาคม ดังนั้น โดยนัยแห่งความหมายจึงครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ 3 ส่วน คือ

1. ระบบสื่อสาร หมายถึง เครือข่ายโทรคมนาคมที่สนับสนุนที่สามารถเชื่อมต่อกันได้ และใช้ร่วมกันกันได้เพื่อการเชื่อมต่อของข้อมูลและการเชื่อมต่อของเครือข่าย
2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร อันได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ โทรสาร โทรศัพท์ เครื่องมือและการสื่อสารอื่น ๆ และคอมพิวเตอร์
3. ซอฟต์แวร์ที่ทำให้ระบบและอุปกรณ์ทำงานได้ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ บริการสารสนเทศและฐานข้อมูล

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communications Technology: ICT) เป็นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับระบบคอมพิวเตอร์ ระบบซอฟต์แวร์ ระบบข้อมูลสารสนเทศ ระบบเครือข่าย ระบบโทรคมนาคม วิทยุและโทรทัศน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นส่วนผสมผสานระหว่างเทคโนโลยี 2 ประเภท คือ (กิดานันท์ มลิทอง, 2548)

1. เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) คือ การทำงานร่วมกันระหว่างฮาร์ดแวร์(Hardware) และซอฟต์แวร์ (Software) ในการประมวล จัดเก็บ เข้าถึง ค้นหา นำเสนอ และเผยแพร่สารสนเทศด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะสูงมาก สามารถทำงานนอกเหนือจากการประมวลผลและจัดเก็บข้อมูลธรรมดาเข้ามาเป็นสื่อในการสร้างภาพ 3 มิติ การตัดต่อภาพยนตร์ การผสมเสียงและเป็นตัวกลางในการนำเสนอสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ ตัวอย่างของฮาร์ดแวร์ ได้แก่ อุปกรณ์ใด ๆ ที่มีชิพคอมพิวเตอร์เป็นส่วนประกอบ เช่น คอมพิวเตอร์ กล้องถ่ายภาพดิจิทัล โทรศัพท์เซลล์ลูลาร์ และรวมถึงวัสดุ เช่น สมาร์ทการ์ด ตัวอย่างของซอฟต์แวร์ เช่น โปรแกรมประมวลคำ โปรแกรมกราฟิก โปรแกรมตัดต่อภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น

2. เทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology: CT) คือ อุปกรณ์และวิธีการในการสื่อสารโทรคมนาคมเพื่อการเข้าถึง ค้นหาและรับส่งสารสนเทศด้วยความรวดเร็ว ตัวอย่าง เช่น โมเด็ม การส่งสัญญาณผ่านดาวเทียม การประชุมทางไกล เป็นต้น

สรุป เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือไอซีที (Information and Communications Technology: ICT) คือ คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ต่อพ่วงที่เกี่ยวข้อง และซอฟต์แวร์มาทำงานประมวลผลบันทึก จัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถสืบค้น และนำเสนอสารสนเทศ และยังรวมถึงการใช้เครือข่ายในการสื่อสารเพื่อรับส่งสารสนเทศ โดยไอซีทีแบบใหม่มุ่งเน้นไปที่คอมพิวเตอร์ การสื่อสารผ่านดาวเทียม เครือข่ายแบบมีสายและไร้สาย อินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นการใช้อุปกรณ์ การประยุกต์ใช้งานหรือการบริการ

การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การนำไอซีทีไปใช้ประโยชน์ อันก่อให้เกิดประโยชน์อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม ซึ่งมีการใช้ประโยชน์กันอย่างหลากหลายด้าน โดยมีด้านหลัก 4 ด้าน ดังนี้ (ไพรัช รัชพงษ์, 2541)

1. ด้านการศึกษา เช่น การใช้ประโยชน์จากไอซีทีในการให้บริการวิชาการ (สอน/บรรยาย/ฝึกอบรม) การใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน การเขียนตำรา แบบเรียน การใช้ประโยชน์ในด้านการให้บริการ เป็นต้น

2. ด้านสังคม เช่น การใช้ประโยชน์จากไอซีทีในการบันทึกข้อมูลประชาชน ข้อมูลทางการศึกษา ข้อมูลทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

3. ด้านบันเทิง เช่น การใช้ประโยชน์จากไอซีทีในการ สร้างคอนเทนต์ แอปพลิเคชัน หรือรายการโทรทัศน์ รวมถึงเกมต่าง ๆ เป็นต้น

4. ด้านเศรษฐกิจ เช่น การใช้ประโยชน์ไอซีทีที่เกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางการเงิน ซื้อ-ขายของทางออนไลน์ การโอนเงิน จองตั๋วหนังออนไลน์ เป็นต้น

สรุป การใช้ประโยชน์คือการนำสิ่งๆหนึ่งไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการใช้ประโยชน์จากพืช การใช้ประโยชน์จากดิน และการใช้ประโยชน์อื่น ๆ อีกทั้ง

ในชีวิตประจำวันเราก็นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์กับทุก ๆ ด้านของชีวิต เพื่ออำนวยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลาและเงิน กับตัวเราเอง

ความจำเป็นของพระสงฆ์ไทยกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบัน

พระสงฆ์ในปัจจุบัน มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ด้านการเรียนรู้

การปรับตัวด้านทักษะการเรียนรู้ของพระภิกษุสงฆ์มีข้อจำกัด สังเกตได้จากการมี “คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ห้ามภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพ หรือสอบแข่งขัน หรือสอบคัดเลือกอย่างคฤหัสถ์พ.ศ. 2538” (มหาเถรสมาคม, 2538) ซึ่งห้ามพระภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพต่าง ๆ ร่วมกับฆราวาส โดยเฉพาะในเรื่องเทคโนโลยีโดยข้อความระบุว่า “ข้อ 4 ห้ามภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพอย่างคฤหัสถ์ในโรงเรียน หรือสถานที่ต่าง ๆ ปะปนกับคฤหัสถ์ชายหญิง เช่น พิมพ์ดีด ขวเลข คอมพิวเตอร์การบัญชีช่างวิทยุ-โทรทัศน์ช่างไฟฟ้าช่างเครื่องยนต์และวิชาชีพอย่างอื่น ที่นับว่าเป็นวิชาชีพอย่างคฤหัสถ์” ในขณะที่ มีการระบุให้วัดจัดทำบัญชีรับจ่ายของวัดแม้ว่าเจ้าอาวาสจะสามารถกำหนดให้เวยาวัจกรทำแต่ยังมีหน้าที่ดูแลตรวจตราให้ถูกต้อง ตามข้อ 6 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแล รักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2511) จึงต้องมีความเข้าใจด้านการเงินการบัญชีหรือในเรื่องของการทำทะเบียนประวัติพระภิกษุเพื่อขับเคลื่อนการจัดทำสมาร์ทการ์ด (มหาเถรสมาคม, 2561) เป็นการให้พระภิกษุจัดเก็บข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ทั้งหมด ทำให้เห็นว่าความรู้ทางการบัญชีและคอมพิวเตอร์มีความจำเป็นอย่างมากสำหรับพระภิกษุสงฆ์กลายเป็นเงื่อนไขที่พระภิกษุจะต้องมีความรู้ด้านที่จำเป็นต้องใช้เหล่านี้โดยที่ไม่สามารถไปเรียนในสถานศึกษาอย่างจริงจังได้

ด้านการปฏิบัติงาน

การประยุกต์องค์ความรู้เข้ากับการเผยแผ่ศาสนาของพระภิกษุต้องใช้ทักษะการสื่อสารที่สูงขึ้น ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ก ซึ่งมหาเถรสมาคมมีการกล่าวถึงการอนุญาตให้พระภิกษุใช้อินเทอร์เน็ตค้นคว้าในเชิงวิชาการได้แต่หากนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น พิมพ์ภาพหรือรูปภาพที่ไม่เหมาะสม เป็นเหตุให้ต้องลาสิกขาได้ดังปรากฏใน “มติมหาเถรสมาคม มติที่ 137/2547 เรื่องพระภิกษุประพฤติตนไม่เหมาะสม” (มหาเถรสมาคม, 2547) ซึ่งกล่าวถึงการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสม สอดคล้องกับคำสั่งเจ้าคณะใหญ่หนใต้ที่ จญต. 03/2560 (พระพรหมจริยาจารย์, 2560)

ความว่า “เห็นสมควรให้พระสังฆาธิการตรวจสอบพฤติกรรมและลงโทษภิกษุสามเณรในปกครอง ดังต่อไปนี้ พระภิกษุผู้มีความประพฤติเสียหาย หรือไม่เหมาะสม เป็นที่ติเตียนของประชาชนในลักษณะโลกวัชชะ เช่น การแสดงกิริยาวาจาไม่เหมาะสมกับสมณสาธูป การใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ไม่เหมาะสม การใช้อุปกรณ์สื่อสารผิดกาลเทศะ การไปในสถานที่ที่ไม่สมควร ซึ่งเรื่องการใช้งานอินเทอร์เน็ตนี้ แพนพันธ์ เสนะพันธ์ บัวใหม่ (2555) พบว่าพฤติกรรมที่เหมาะสมของพระสงฆ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต ได้แก่ การใช้เพื่อการเผยแผ่และค้นหาข้อมูล

ด้านการอยู่ร่วมกัน

มหาเถรสมาคมกำหนดว่ามีให้พระภิกษุข้องเกี่ยวกับการเมือง ดังปรากฏใน “คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องห้ามพระภิกษุสามเณรเกี่ยวข้องกับการเมือง พ.ศ.2538” (มหาเถรสมาคม, 2538) และ “มติมหาเถรสมาคม มติที่ 374/2547” (มหาเถรสมาคม, 2547) และไม่สามารถเป็นสมาชิกของสมาคมที่มีฆราวาสเป็นสมาชิกด้วยได้ดังปรากฏใน “ประกาศห้ามภิกษุสามเณรไม่ให้เป็นสมาชิกในสมาคม หรือสโมสรคลับ” (มหาเถรสมาคม, 2476) เป็นเงื่อนไขให้พระภิกษุสงฆ์มีช่องว่างในการประสานกับวัฒนธรรมที่ต่างไป อีกทั้งการติดต่อเดินทางไปต่างประเทศของพระภิกษุสามเณรนั้นมีเงื่อนไขหลายประการ การพิจารณาหนังสือเดินทางของพระภิกษุสามเณรจะต้องผ่านคณะกรรมการศูนย์ควบคุมการไปต่างประเทศสำหรับพระภิกษุสามเณร (ศ.ต.ภ.) ซึ่งจะต้องยื่นหนังสือไปตามลำดับขั้น ตั้งแต่เจ้าอาวาสตามลำดับขึ้นไปจนถึงกรรมการมหาเถรสมาคม การเดินทางนั้นจะต้องประกอบด้วยเหตุอันสมควร มีคุณสมบัติอันสมควร เช่น มีพรรษาพ้น 5 ขึ้นไป และในกรณีที่จะไปศึกษาต่อในต่างประเทศ จะต้องมีความสมบูรณ์เป็นเปรียญ คือ ผ่านการสอบความรู้ภาษาบาลีด้วย (มหาเถรสมาคม, 2537)

ด้านการดำรงชีวิต

การใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่ของพระภิกษุถูกจำกัดด้วยความเหมาะสมในเรื่องลักษณะการใช้งานและสถานที่ เช่น ใน พ.ศ.2503 มี “ประกาศคณะสงฆ์เรื่อง เกี่ยวกับกล้องถ่ายรูป กล้องส่องทางไกล” (มหาเถรสมาคม, 2503) ห้ามพระภิกษุถือกล้องถ่ายรูปหรือกล้องส่องทางไกลเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ ห้ามถ่ายรูปบุคคลหรือสถานที่ต่างๆ อย่างคลุกคลี อนุมานว่าหมายถึงการที่พระภิกษุนั้นยกกล้องขึ้นแนบกับตาแล้วส่องดู ผู้คนนั้นคงเป็นกิริยาที่ดูไม่เหมาะสม มีการห้ามเรื่องวิทยุและโทรทัศน์ไว้ใน “ประกาศคณะสงฆ์เรื่อง เกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์” (มหาเถรสมาคม, 2503) ห้ามพระภิกษุเปิดฟังเพลง ดนตรีเปิดโทรทัศน์ ดูละคร เล่นรำ มวย หรือยืนดูตามหน้าบ้านคน หรือตามที่สาธารณะ หรือพิกวัญขนาดเล็กไปเปิดฟังในที่สาธารณะ ซึ่งในปัจจุบันทั้ง กล้อง วิทยุโทรทัศน์นั้นรวมการใช้งานไว้ใน

โทรศัพท์มือถือเครื่องเดียว จึงถูกเตือนไว้เช่นกัน ดังที่กล่าวไว้ในคำสั่งเจ้าคณะใหญ่หนใต้ที่ จญต. 03/2560 (พระพรหมจริยาจารย์, 2560)

พฤติกรรมและลักษณะการใช้งานเฟซบุ๊กของพระสงฆ์ ถูกแบ่งเป็น 4 ประเภท (พินิจ ลาภธนานนท์ และ แทนพันธุ์ เสนะพันธุ์ บัวใหม่, 2557) คือ

1. พระสงฆ์ที่โดดเด่นด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ส่วนใหญ่พระสงฆ์กลุ่มนี้อยู่ในวินยนิสิต นักศึกษา ที่เรียนรู้หรือมีประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอร์มาก่อนบวชเรียน เป็นพระสงฆ์ที่มีจำนวนพรรษาไม่มากนัก นอกจากความชอบส่วนตัวแล้ว ภาระหน้าที่รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์ เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้พระสงฆ์วัยหนุ่มเข้ามาทำงานดูแลระบบ เช่น เฟซบุ๊กวัด เว็บไซต์วัด เป็นต้น โดยพฤติกรรมการใช้งานเฟซบุ๊ก พบว่า จะใช้บริการที่มีอยู่บนเฟซบุ๊กอย่างหลากหลายสม่ำเสมอ และมีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา เนื้อหาที่ปรากฏจะเป็นทั้งทางโลกและทางธรรม ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย โดยพยายามนำเรื่องราวทางโลกมาประกอบการการบรรยายตามหลักธรรมต่าง ๆ ให้เข้าใจง่ายขึ้น ที่สำคัญ ด้วยการที่พระสงฆ์กลุ่มนี้ยังอยู่ช่วงวัยหนุ่ม ทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีเข้าถึงและสนทนาได้ง่ายและสะดวก ช่วยทำความเข้าใจกับผู้ที่สงสัยต่อเนื้อหา

2. พระสงฆ์ที่โดดเด่นการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแพรธรรม

จะพบว่า พระสงฆ์ที่บวชมาหลายพรรษาเป็นพระสงฆ์นักสอน หรือนักเทศน์ที่พอเข้าใจระบบสารสนเทศได้บ้าง จะเป็นผู้เผยแพร่หลักธรรมบนเฟซบุ๊กเป็นกิจวัตร เพื่อให้สมาชิกเฟซบุ๊กสามารถติดตามอ่านตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยพระสงฆ์กลุ่มนี้แต่ละวันจะปรากฏบนเฟซบุ๊กเพียงระยะเวลาสั้น ๆ แต่มีความถี่สูง เนื่องจากเชื่อมต่อเฟซบุ๊กกับสมาร์ตโฟน เนื้อหาสนทนาจะได้เนื้อหาทางธรรมเชิงลึก ส่วนช่วงเวลาที่สามารถพบพระลักษณะนี้ เพื่อสนทนาจะเป็นช่วงสายหรือไม่ก็ช่วงเย็นไปจนถึง ขณะที่ภาษาทั้งจากการโพสต์ข้อความ หรือการสนทนาออนไลน์ พบว่า อยู่ในระดับทางการ และบางครั้งก็ยากต่อการทำความเข้าใจ อย่างไรก็ตาม การใช้งานเฟซบุ๊กยังปรากฏเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในการสนทนาบ้าง แต่ไม่บ่อยครั้ง ขึ้นอยู่กับความสนิทของคู่สนทนา

3. พระสงฆ์ที่โดดเด่นด้านวิชาการ

พระสงฆ์ลักษณะนี้ มักใช้เฟซบุ๊กเป็นช่องทาง เพื่อสื่อสารผลงานที่ผ่านมา และเป็นช่องทางอย่างไม่เป็นทางการกับบุคคลต่าง ๆ ใช้เวลาอยู่บนเฟซบุ๊กไม่นานมากนัก หากโอกาสสนทนาออนไลน์ได้ยาก มักไม่ได้รับการตอบกลับเมื่อทักทายไปก่อน แต่หากได้สนทนาด้วยประเด็นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องหลักธรรม คำสอน ด้านภาษาที่ใช้จะเป็นระดับทางการสูง ภาพรวมการติดต่อกับพระสงฆ์กลุ่มนี้จะมีความเป็นทางการอยู่มาก และยากที่จะเข้าถึง

4. พระสงฆ์ที่โดดเด่นด้านการใช้เฟซบุ๊กเพื่อความบันเทิง

บนเฟซบุ๊ก มักจะสามารถพบพระสงฆ์ลักษณะนี้ได้ไม่ยาก เนื่องจากเป็นกลุ่มพระสงฆ์ที่มักใช้เวลาบนเฟซบุ๊กสูงในแต่ละสัปดาห์ ให้ความเป็นกันเอง ให้ความสนิทกับเพื่อนบนเฟซบุ๊ก มากกว่าพระสงฆ์ลักษณะอื่น โต้ตอบสื่อสารกันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยสามารถแบ่งลักษณะการโต้ตอบได้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกมักจะมีคำสอนคติเตือนใจต่าง ๆ อยู่มาก แต่ระยะหลังมักมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ เหตุการณ์ทั่วไปมากกว่า หรืออาจเป็นเรื่องส่วนตัว สิ่งที่น่าสนใจ คือ พระสงฆ์ลักษณะนี้มักมีจำนวนพรรษาไม่เกิน 5 พรรษา อยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปี นอกจากนี้พบว่า รูปแบบการบริการบนเฟซบุ๊ก ถูกใช้หลากหลายลักษณะเด่นของการใช้เฟซบุ๊กของพระสงฆ์กลุ่มดังกล่าว มักจะมีการทิ้งร่องรอยการเข้าใช้บริการเกมและแอปพลิเคชันต่าง ๆ เมื่อใช้เสร็จจะแสดงผลทันทีบนนิวส์ฟีด (News feed) ปรากฏบนหน้าไทม์ไลน์ของเฟซบุ๊ก และยังพบว่า บทสนทนากับพระสงฆ์ลักษณะนี้ มักจะอยู่ในรูปแบบเพื่อนกับเพื่อน สนทนาด้วยระยะเวลาานพอสมควร ปราศจากเนื้อหาทางธรรม ตลอดจนภาษาข้อความและรูปภาพที่โปสดี ไม่ค่อยคำนึงถึงความเป็นสมณเพศ

แนวทางในการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่

การใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นทางในการนำเสนอและแบ่งปันปรัชญาทางศาสนาอันเป็นที่กล่าวถึงอย่างถ่องแท้ในสังคมปัจจุบัน การนำเทคโนโลยีมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่เพียงทำให้ข้อมูลมีความสามารถในการเข้าถึงได้ง่ายขึ้นเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างประสบการณ์ทางศาสนาที่สมจริงและสดใหม่ให้กับผู้ศีกษาอย่างมีคุณภาพและทันสมัย

1. การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเผยแผ่ การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เป็นทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้รับความนิยมมากขึ้นในยุคปัจจุบัน เว็บไซต์ บล็อก และสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการแบ่งปันข้อมูลทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีแอปพลิเคชันที่เน้นการสอนและแบ่งปันวิดีโอ และเนื้อหาทางศาสนาที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา

2. การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตแอคทีฟ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแอคทีฟเป็นหนึ่งในวิธีที่น่าสนใจในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องเช่นสื่อวิดีโอ 360 องศาและสื่อเสมือนจริง (VR) สามารถช่วยให้ผู้ศีกษาได้สัมผัสประสบการณ์ทางศาสนาอย่างใกล้ชิด ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหลากหลายและน่าสนใจ

3. การใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ขณะทำงาน (e-Learning) เทคโนโลยีการเรียนรู้ขณะทำงานเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างยืดหยุ่นและ

ทันสมัย ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาทางศาสนาได้ตลอดเวลาที่สะดวก นอกจากนี้ยังมีระบบการติดตามความก้าวหน้าและการให้คำปรึกษาทางศาสนาออนไลน์ที่ช่วยในกระบวนการเรียนรู้

4. การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (AR) และเทคโนโลยีประสาท (Neurotechnology) เทคโนโลยีเสมือนจริงและเทคโนโลยีประสาทมีศักยภาพในการปรับปรุงประสบการณ์ทางศาสนาของผู้เรียน ด้วยการใช้ AR, ผู้ศึกษาสามารถมีประสบการณ์ในการเยี่ยมชมสถานที่ที่สำคัญทางศาสนาได้อย่างมีความเสมือนจริง ทว่าทาง Neurotechnology สามารถช่วยในการตรวจวัดและบันทึกสภาพอารมณ์และการตอบสนองทางทรงกลมของผู้ศึกษาที่มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้

สรุป การใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความสำคัญในการทำให้ประสบการณ์ทางศาสนาเป็นไปอย่างสมจริงและทันสมัยในสังคมปัจจุบัน การนำเทคโนโลยีมาร่วมสร้างประสบการณ์ทางศาสนาที่น่าสนใจและหลากหลายสามารถเสริมสร้างความเข้าใจและความสนใจในพระพุทธศาสนาอย่างยิ่งได้ ในขณะเดียวกัน, การใช้เทคโนโลยีนี้ยังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารและเผยแผ่ความรู้ศาสนาไปยังมวลมหาประชาชนอย่างกว้างขวางและมีความหลากหลาย

ข้อดี ข้อเสีย วิกฤตและโอกาส ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของพระสงฆ์ไทย

ข้อดี ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของพระสงฆ์ไทย

1. ช่วยให้ติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างสะดวกรวดเร็วโดยใช้โทรศัพท์ เครื่องข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
2. ช่วยในการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ มากมาย ที่เกิดขึ้นทั่วโลก
3. ช่วยให้เก็บสารนิเทศไว้ในรูปที่สามารถเรียกใช้ได้ครั้งแล้วครั้งเล่าอย่างสะดวก
4. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสารนิเทศ เช่น การคำนวณตัวเลขที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ซึ่งไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ด้วยมือ
5. สามารถจัดระบบอัตโนมัติเพื่อการเก็บเรียกใช้และประมวลผลสารนิเทศ
6. สามารถจำลองแบบระบบการวางแผนและทำนาย เพื่อทดลองกับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น
7. อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสารนิเทศดีกว่าสมัยก่อน ทำให้ผู้ใช้สารนิเทศมีทางเลือกที่ดีกว่า มีประสิทธิภาพกว่า และสามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ดีกว่า
8. ช่วยให้มีการตัดสินใจที่ดีขึ้น จากการมีสารสนเทศประกอบการตัดสินใจและพิจารณาทางเลือกภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ

9. ลดค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นผลมาจากการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประหยัดเวลาการทำงานหรือลดค่าใช้จ่ายในการทำงานลง

10. พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโดยมีการค้นคว้าผ่านระบบเครือข่าย เพิ่มโอกาสให้นักศึกษาสามารถสืบค้นข้อมูลได้จากสถานที่อื่นนอกมหาวิทยาลัย เป็นการฝึกให้รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น

11. เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ทั้งในด้านความเที่ยงตรง ความรวดเร็วในความต้องการใช้ข้อมูล ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และสามารถตรวจสอบข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

12. ช่วยในการรื้อปรับระบบ (reengineering) และพัฒนาระบบสอดคล้องกับความต้องการขององค์กรได้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือการปรับระบบ และพัฒนาระบบให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ข้อเสีย ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของพระสงฆ์ไทย

1. ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลลดน้อยลง การใช้งานคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือที่มีลักษณะการใช้งานแบบคนต่อคน หรือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสาร โดยที่ไม่ต้องเห็นหน้ากัน ซึ่งอาจทำให้เรามีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่อยู่รอบตัวเราลดน้อยลง

2. ทำให้เกิดการแพร่วัฒนธรรมและกระจายข่าวสารที่ไม่เหมาะสมอย่างรวดเร็ว คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ที่ทำงานตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด การนำมาใช้ในทางใดจึงขึ้นอยู่กับผู้ใช้ จริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเรื่องสำคัญ ดังเช่นการใช้งานอินเทอร์เน็ตมีผู้สร้างโฮมเพจหรือสร้างข้อมูลข่าวสารในเรื่องภาพที่ไม่เหมาะสม เช่น ภาพอนาจาร หรือภาพที่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย การดำเนินการเช่นนี้ย่อมขึ้นอยู่กับจริยธรรมของผู้ดำเนินการ นอกจากนี้ยังมีการปลอมแปลงระบบจดหมาย เพื่อส่งจดหมายถึงผู้อื่นโดยมีเจตนากระจายข่าวที่เป็นเท็จ จริยธรรมการใช้งานเครือข่ายเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องปลูกฝังอย่างมาก

3. ทำให้เกิดอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ เทคโนโลยีสารสนเทศ อาจจะทำให้เกิดอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ ๆ ได้ เช่นผู้ไม่หวังดีอาจใช้เทคโนโลยีในการวางแผนโจรกรรม แก๊ซ เต็มแต่งตัวเลขในบัญชีด้วยระบบคอมพิวเตอร์ หรือล่อลวงเด็กผ่านการพูดบนโลกออนไลน์ได้

4. ทำให้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เกิดการบิดเบือน มีการสื่อสารที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม เพราะว่า ผู้คนสามารถที่จะนำเสนอข้อมูลได้ อย่างง่ายดายขึ้น มาให้ข้อมูลที่ผิด ๆ ไม่ถูกต้อง หรือ มีเจตนาต้องการที่จะบิดเบือนคำสอน ได้รับการเผยแพร่ได้อย่างง่ายดาย

อุปสรรค ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของพระสงฆ์ไทย

1. การขาดการวางแผนที่ดีพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนจัดการความเสี่ยงไม่ดีพอ ยิ่งองค์กรมีขนาดใหญ่มากขึ้นเท่าใด การจัดการความเสี่ยงย่อมจะมีความสำคัญมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ทำให้ค่าใช้จ่ายด้านนี้เพิ่มสูงขึ้น

2. การนำเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมมาใช้งาน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในองค์กรจำเป็นต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับลักษณะของธุรกิจหรืองานที่องค์กรดำเนินอยู่ หากเลือกใช้เทคโนโลยีที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรแล้วจะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา และเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณโดยใช้เหตุ

3. การขาดการจัดการหรือสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง การที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้งานในองค์กร หากขาดซึ่งความสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงแล้วก็ถือว่าล้มเหลวตั้งแต่ยังไม่ได้เริ่มต้น การได้รับความมั่นใจจากผู้บริหารระดับสูงเป็นก้าวที่สำคัญและจำเป็นที่จะทำให้การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กรประสบความสำเร็จ

4. ความกลัวการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ผู้คนกลัวที่จะเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งกลัวว่าเทคโนโลยีสารสนเทศจะเข้ามาลดบทบาทและความสำคัญในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบของตนให้ลดน้อยลง จนทำให้ต่อต้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5. การไม่ติดตามข่าวสารความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก หากไม่มันติดตามอย่างสม่ำเสมอแล้วจะทำให้กลายเป็นคนล้าหลังและตกขอบ จนเกิดสภาวะชะงักงันในการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

6. โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศกระจายไม่ทั่วถึง ทำให้ขาดความเสมอภาคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือเกิดการใช้กระจุกตัวเพียงบางพื้นที่ ทำให้เป็นอุปสรรคในการใช้งานด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น ระบบโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง ฯลฯ

โอกาส ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของพระสงฆ์ไทย

1. การพัฒนาเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยงกันทั่วโลก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ช่องทางการดำเนินกิจการพระพุทธศาสนา

2. การพัฒนาให้คอมพิวเตอร์สามารถฟังและตอบเป็นภาษา พูดได้ อ่านตัวอักษรหรือลายมือเขียนได้ การแสดงผลของคอมพิวเตอร์ได้เสมือนจริง เป็นแบบสามมิติ และการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส เสมือนว่าได้อยู่ในที่นั้นจริง

3. การพัฒนาระบบสารสนเทศ ฐานข้อมูล ฐานความรู้ เพื่อพัฒนาระบบผู้เชี่ยวชาญและการจัดการความรู้
4. การศึกษาตามอัธยาศัยด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) การเรียนการสอนด้วยระบบโทรศึกษา (tele-education) การค้นคว้าหาความรู้ได้ตลอด 24 ชั่วโมงจากห้องสมุดเสมือน (virtual library)
5. การบริหารจัดการองค์กรสงฆ์ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการ

หลักธรรมสำหรับนักเสพอินเทอร์เน็ต

ข้อมูลในโลกไซเบอร์มีทั้งคุณและโทษ ในการกำหนดรู้โลกแห่งเทคโนโลยีนั้น พระพรหมคุณาภรณ์ (2541) ได้เสนอแนวทางในการปฏิบัติเมื่อต้องสัมพันธ์กับข่าวสารข้อมูลในยุคปัจจุบัน โดยใช้หลักปฏิสัมพันธ์ ในพุทธทศนิกาย ปฏิสัมพันธ์ามรรค (31/268/96)

1. อัตถปฏิสัมพันธ์ ปัญหาแตกฉานในอรรถ ปรีชาแจ้งในความหมาย เห็นข้อธรรมหรือความย่อ ก็สามารถแยกแยะอธิบายขยายความออกไปได้โดยพิสดาร เห็นเหตุอย่างหนึ่งก็สามารถคิดแยกแยะกระจายเชื่อมโยงต่อกันไปได้จนล่วงรู้ถึงผล เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี แม้จะมีเนื้อหาเพียงน้อยนิดก็รู้ความหมายและสามารถขยายความออกไปได้
2. อัมมปฏิสัมพันธ์ ปัญหาแตกฉานในธรรม ปรีชาแจ้งในหลัก เห็นอรรถาธิบายพิสดาร ก็สามารถจับใจความมาตั้งเป็นกระทู้หรือหัวข้อได้ เห็นผลอย่างหนึ่งก็สามารถสืบสาวไปหาเหตุได้ การเสพเทคโนโลยีแม้จะมีเนื้อหาหมก แต่ก็สามารถจับสาระสำคัญได้
3. นิรุตติปฏิสัมพันธ์ หมายถึงปัญหาแตกฉานในนิรุตติ ปรีชาแจ้งในภาษา รู้ศัพท์ ถ้อยคำบัญญัติและภาษาต่างๆ เข้าใจใช้คำพูดชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจและเห็นตามได้ เมื่อรับรู้แล้วพูดสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจได้
4. ปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ หมายถึงปัญหาแตกฉานในปฏิภาณ ปรีชาแจ้งในความคิด ทันทการ มีไหวพริบซึมซาบในความรู้ที่มีอยู่ เอามาเชื่อมโยงเข้าสร้างความคิดและเหตุผลขึ้นใหม่ ใช้ประโยชน์ได้สละเหมาะสม เข้ากับกรณีเข้ากับเหตุการณ์ เมื่อเสพแล้วสามารถเชื่อมโยงกับความรู้เก่าสังเคราะห์จนเป็นองค์ความรู้ใหม่ นำไปใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์ได้

สรุป

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในวัดและชุมชนพระสงฆ์ไทยเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างสังคมที่ทันสมัย ที่เชื่อมต่อผู้ศรัทธาและส่งเสริมความเข้าใจในศาสนาพุทธ ศาสนา การใช้เทคโนโลยีนี้ไม่เพียงแต่ทำให้การสื่อสารสะดวกสบาย แต่ยังเสริมสร้าง

การศึกษาและความเข้าใจในธรรมชาติของศาสนาได้มากยิ่งขึ้น การผสมผสานระหว่างศาสนาและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อพัฒนาสังคมที่มีความเป็นอยู่ที่สง่างามและทันสมัย ในเรื่องสื่อเทคโนโลยี อันที่จริงเขาให้ยึดที่ตัวคน และให้บังคับภายในไม่ใช่บังคับจากภายนอก ถ้าคิดให้ดี คนที่นำสื่อเทคโนโลยีไปใช้ในทางที่ดี ก็จะมีประโยชน์ ในทางกลับกันถ้านำไปใช้ในทางที่ไม่ดี ไม่ว่าจะเป็นพระ หรือฆราวาส ก็จะไม่ดี อย่างไรก็ตาม สำหรับพระนั้นหากไม่รู้ข้อมูลในปัจจุบันก็นำมาสอนใครไม่ได้ เช่น ถ้าห้ามพระใช้คอมพิวเตอร์ พระก็ไม่ต้องรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ การเป็นครูต้องให้รู้ก่อนจึงสามารถสอนได้ เรื่องการใช้เทคโนโลยีทุกอย่างอยู่ที่ใจและเจตนา เรื่องไม่ดีที่เกิดขึ้นเป็นเพียงการกระทำของคนไม่กี่คน แต่พอทำเสียสังคมก็พากันวิพากษ์วิจารณ์เสียหาย ส่วนพระที่ใช้เทคโนโลยีทำประโยชน์ได้มากไม่ค่อยมีการกล่าวถึงกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2511). กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 85 ตอนที่ 98.
- กิตานันท์ มลิทอง. (2548). *ไอซีทีเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- กิติมา สุรสุนธิ. (2544). *ความรู้ทางการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กุลวิตรา ภักดานนท์ และสุชาติา ชัยวัฒน์. (2545). *รายงานสำรวจสถานภาพและความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานเทคโนโลยีกับการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พระณัฐพงษ์ สิริวิโส. (2554). *บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์นิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2541). *ธรรมะกับการพัฒนาชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระพรหมจริยาจารย์. (2560). *ให้พระสังฆาธิการตรวจสอบพฤติกรรมและลงโทษพระภิกษุสามเณรในปกครอง*. (2560, 1 ตุลาคม). คำสั่งเจ้าคณะใหญ่หนใต้. ที่ จญต. 03/2560.
- พระมหาธนิต สิริวัฒน. (2558). รูปแบบและกระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 16(2), 75-86.

- ไพรัช ธัชยพงษ์ และพิเชษ ดุรงค์เวโรจน์. (2541). *เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา*.
ปทุมธานี: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- มหาเถรสมาคม. 2476. ประกาศห้ามภิกษุสามเณรไม่ให้เป็นสมาชิกในสมาคม หรือสโมสร
คฤหัสถ์. (2476, 19 พฤษภาคม). *ประกาศคณะสงฆ์*.
- มหาเถรสมาคม. 2503. เกี่ยวกับกล้องถ่ายภาพรูป กล้องส่องทางไกล. (2503, 28 ตุลาคม).
ประกาศคณะสงฆ์.
- มหาเถรสมาคม. (2503). เกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์. (2503, 28 ตุลาคม). *แถลงการณ์คณะ
สงฆ์*. เล่ม 48 ภาค 12. หน้า 894.
- มหาเถรสมาคม. (2537). กำหนดวิธีปฏิบัติในการไปต่างประเทศสำหรับพระภิกษุสามเณร
พ.ศ.2537. (2537, 15 กุมภาพันธ์). *แถลงการณ์คณะสงฆ์*. เล่มที่ 82 ตอนที่ 2.
- มหาเถรสมาคม. (2538). ห้ามพระภิกษุสามเณรเกี่ยวข้องกับการเมือง พ.ศ.2538. (2538, 2
มกราคม). *แถลงการณ์คณะสงฆ์*. เล่มที่ 83 ตอนที่ 1.
- มหาเถรสมาคม. (2538). ห้ามภิกษุสามเณรเรียนวิชาชีพ หรือสอบแข่งขันหรือสอบคัดเลือก
อย่างคฤหัสถ์พ.ศ.2538. (2538, 17 มีนาคม). *แถลงการณ์คณะสงฆ์*. เล่มที่ 83
ตอนที่ 3.
- มหาเถรสมาคม. (2547). พระภิกษุประพฤติตนไม่เหมาะสม. (2557, 30 มีนาคม). *มติมหา
เถรสมาคม*. ครั้งที่ 9/2547 มติที่ 137/2547.
- มหาเถรสมาคม. (2561). การขับเคลื่อนการจัดทำสมาร์ทการ์ด และการจัดเก็บฐานข้อมูล
พระภิกษุสามเณร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. (2561, 20 ธันวาคม).
มติมหาเถรสมาคม. ครั้งที่ 32/2561 มติที่ 672/2561.
- องค์การเผยแผ่วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร. (2553). *วิชาการศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.